

KRŠĆANSKI ODGOJ

Kršćanski odgoj (= k. o.) uobičajen je izraz za označavanje odgoja koji se prakticira unutar kršćanskih zajednica. Pažljivo istražen, pokazuje široku ljestvicu značenja, koja ovise o prethodnim poimanjima teološke ili antropološke naravi. Danas ta pojava zahtijeva da je se vrlo ozbiljno premisli, imajući na umu s jedne strane suvremena usmjerenja odgojnih znanosti, a s druge nove perspektive u kojima je II. vatikanski sabor promatrao odgojne probleme.

Uključivanje Crkve tijekom vjekova u različite kulture, postavilo je kršćanskoj svijesti brojne probleme, teoretske i praktične, s obzirom na odgojno područje, probleme koji se odnose na ciljeve, metode, sredstva i odgojne ustanove. Rješenja „pronađena“ u svjetlu vjere, iako imaju nekoliko zajedničkih nazivnika, mnogostruka su i različita, budući da Biblija – i ona također utjelovljena u određenu kulturu – ne nudi neki već unaprijed pripremljen odgovor na sva pitanja o odgoju.

Da bi neko poimanje k. o. bilo valjano u današnjem kulturnom kontekstu, ne može biti apstraktno i nepovijesno, zadovoljavajući se općim formulama, kao što su „oblikovati Krista u mladima“ ili „ponovno izgraditi sliku Boga u čovjeku“; mora se, naprotiv, utjeloviti u iščekivanja i u zahtjeve našeg vremena. Stoga se do njega ne može doći jednostavnim izvođenjem iz Biblije ili iz crkvenih dokumenata, nego mora biti izgrađen u svjetlu vjere, uz pomoć odgojnih znanosti.

Na obzorju ovih pretpostavki vjerujemo da se k. o. može definirati kao: a) *autentično ljudski i suvremen* odgoj, tj. odgoj koji odgovara kulturi našeg vremena; b) odgoj koji oblikuje svoje ciljeve i svoje postupke pomoću *odgojnih znanosti u svjetlu vjere*; c) odgoj koji je u konačnici usmjeren *postizanju specifično kršćanskih ciljeva* pomoću procesa rasta, koji se razli-

kuju prema dobima i okolnostima u kojima žive subjekti tog odgoja.

K. o. treba prije svega biti autentično ljudski i istodobno aktualan, tj. treba biti odgoj za ljude našega vremena, ali prema autentično ljudskom projektu. Taj se odgoj međutim, iako se nužno uključuje u procese inkulturacije i socijalizacije, ne poistovjećuje s njima niti se svodi na njih. Razlikuje se i s obzirom na ciljeve i s obzirom na postupke. Treba ga shvatiti kao kritički proces promicanja čovjeka; kao napor oslobađanja od svih pritisaka u službi postupnog osobnog i zajedničkog očovječenja i dozrijevanja. Zadaci tako shvaćenog odgoja jesu: razvoj sve veće kritičke sposobnosti u mladima s obzirom na „vrednote“ koje nameću prevladavajuće snage raznih dominantnih sustava pomoću socijalizirajućih ustanova i sredstava društvenog komuniciranja; postupno izgrađivanje u tim mladima autentično ljudskog projekta života i usvajanje odgovarajućih stavova i raspoloženja, također i kad su jedan ili drugi u suprotnosti sa životnim vrednotama i projektima, koje pokreću vladajući sustavi; napokon razvoj smisla za stvarnost, što predstavlja posredovanje između utopijskih težnji mladih prema čovječnijem svijetu i slobodnijem od pritisaka te tragične situacije u kojoj su danas prisiljeni živjeti milijuni ljudi, ozbiljno zahvaćajući ove mlade za realistične projekte oslobađanja, očovječenja i mira.

K. o. treba na drugome mjestu oblikovati ove svoje ciljeve i izraditi strateške pravce imajući na umu tekovine i rezultate odgojnih znanosti, čitanih međutim u obzorju vjere. Nova situacija u kojoj se danas nalazi odgoj, nov način poimanja odgoja sa strane odgojnih znanosti, zajedno s napetostima koje izaziva i utopijskim iščekivanjima koje potiče, sve to predstavlja na neki način onaj „znak vremena“ koji kršćanin treba tumačiti u svjetlu Božje riječi, suočavajući taj novi kulturni kontekst – koji izaziva savjest vjernika – s cjelokupnom slikom raspoređaja spasenja, kako bi u tome otkrilo „nova značenja“, sposobna da usmjere njegovo ponašanje na tom području. Kršćaninova vjera izvršit će s obzirom na praksu i suvremene pedagoške teorije kritičku, poticajnu i integrativnu ulogu. Odgojna praksa koja će odatle pro-

izaći, pedagoške teorije koje kršćani pronađu, moći će se s pravom nazivati „kršćanskima“, jer im je vjera ponudila obzorja značenja, motive, prijedloge i poticaje za kritičnost i stvaralaštvo. Međutim ni jedna ni druga neće za sebe zahtijevati apsolutnu važnost; zadovoljit će se „reformatorskim“ pokušajima utjelovljenja zahtjeva vjere u svijetu odgoja i pedagogije.

Konačno, k. o., osim što je autentično ljudski i suvremen odgoj u obzoru vjere, mora biti usmjeren prema specifično kršćanskim ciljevima. Deklaracija II. vatikanskog sabora *Gravissimum educationis* (br. 2) spominje ih pet:

– mora biti postupno *uvođenje u otajstvo spasenja*, posebno pomoću k., kojoj je temeljna svrha dozrijevanje iskustva početne vjere;

– mora biti postupno *uvođenje u liturgijsko-sakramentalni život* stjecanjem one autentične unutarnje religioznosti koja ima svoj uzor u Kristovu stavu prema Ocu;

– mora biti postupno *učenje i vježbanje u kršćanskom moralnom životu*, kojemu je cilj radikalizam blaženstava, u koji treba ucijepiti projekt autentično ljudskoga života, iznutra ga oživljavajući;

– mora biti postupno *uvođenje u crkveni apostolat*, shvaćen ne kao prozelitizam, nego kao radosno svjedočenje darovanog nam oslobođenja, koje obvezuje da ga svjedočimo u svijetu, u očekivanju onoga konačnog oslobođenja (ljubavlju svjedočiti nadu koju u sebi nosimo);

– mora napokon biti postupno *uvođenje u služenje autentičnim ljudskim vrednotama*, u suradnji sa svim ljudima za ljudskiji, slobodniji, mirniji svijet. Ovdje k. o. susreće i potpuno animira ljudski odgoj, shvaćen kao proces oslobođenja i cjelovita promicanja ljudskih vrednota.

„Il Vaticano II e l'educazione“, Leumann–Torino, LDC, 1970; „Insegnamenti Pontifici. 3. L'educazione“, Roma, Ed. Paoline, 1957.

GIUSEPPE GROppo

Bibliografija

E. FEIFEL, „Educazione cristiana o educazione di cristiani?“, u: „Orientamenti Pedagogici“ 19 (1972) 541–566; ISTI, „Der Weg christlicher Erziehung in die Zukunft“, u: G. STACHEL–W. G. ESSER (izd.), „Was ist Religionspädagogik?“, Einsiedeln, Benziger, 1971, 150–190; E. GIAMMANCNERI (izd.), „L'educazione cristiana dopo il Concilio“, Brescia, La Scuola, 1966; G. GROppo, „Educazione cristiana e catechesi“, Leuman–Torino, LDC, 1972; V. SINISTRERO,